

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра освітології та психолого-педагогічних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка»

для студентів

спеціальності 032 Історія та археологія
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 032.00.02 Історія та археологія

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2023/23

(підпис) (прізвище, ініціал)
« » 2023 р.

Київ – 2023-2024

Розробники:

Михалюк Алла Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Михалюк Алла Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри освітології та психолого-педагогічних наук

Протокол від 01.09.2022 № 1

Завідувач кафедри _____ Людмила ХОРУЖА
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми освітньої програми 032.00.02 Історія та археологія

Гарант освітньо-професійної програми _____ Оксана САЛАТА
(підпис)

Робочу програму перевірено

«__» _____ 20__ р.

Заступник директора _____ Леся КУЗЕМКО
(підпис)

Пролонговано

на 2023/2024 _____ Хоружа Л.Л., «7» вересня 2023 , протокол № 2
(підпис) (ПП)

на 20__ / 20__ _____ , «__» _____ 20__ , протокол № ____
(підпис) (ПП)

на 20__ / 20__ _____ , «__» _____ 20__ , протокол № ____
(підпис) (ПП)

на 20__ / 20__ _____ , «__» _____ 20__ , протокол № ____
(підпис) (ПП)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна		заочна
<i>«Педагогіка»</i>			
Вид дисципліни	ооб'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120		-
Курс	II/ III		-
Семестр	4	5	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1		
Обсяг кредитів	2	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60 год	60 год	-
Аудиторні	28 год	14 год	-
Модульний контроль	4 год	4 год	-
Семестровий контроль	0 год	30 год	-
Самостійна робота	28 год	12 год	-
Форма семестрового контролю	-	іспит	-

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – забезпечити теоретичну і практичну підготовку студентів до виконання функціональних обов'язків вчителя історії в закладах освіти України; створити умови, наближені до практичної професійної діяльності; забезпечити творчий розвиток особистості студента.

Завдання курсу:

- ✓ формування системи теоретичних знань та загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для виконання функціональних обов'язків вчителя історії, класного керівника, наставника;
- ✓ формування основ педагогічного мислення, здатності осмислювати і аналізувати педагогічну дійсність;
- ✓ формування готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях;
- ✓ формування відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності;
- ✓ моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій.

Завдання курсу сформувати такі **загальні та спеціальні компетентності:**

Загальні компетентності:

- ЗК1 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК2 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовуючи різні види і форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК3 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК4 – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК6 – здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК7 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК8 – здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК9 – здатність бути критичним та самокритичним.
- ЗК10 – здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК1 – усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
- СК4 – здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання, сучасні інформаційно-пошукові системи.
- СК5 – здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела.
- СК8 – здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та вища.
- СК13 – здатність використовувати знання з педагогіки для забезпечення належного рівня викладання відповідно до діючих навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
- СК14 – здатність моделювати та організовувати процес навчання; спроможність обирати необхідні засоби, форми і методи організації діяльності учнів, в тому числі із особливими потребами, проектувати та створювати власні навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід.
- СК15 – здатність виховувати пізнавальну самостійність кожного учня, дотримуватися певного методологічного підходу до дослідження та аналізу особистості, формувати освічену особистість, підготовлену до активної трудової діяльності в умовах високотехнологічного суспільства, активного та відповідального громадянина.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У процесі вивчення курсу студенти засвоюють теоретичні знання щодо змісту і особливостей розвитку педагогічних теорій, внеску видатних педагогів України та світу в педагогічну науку; основних категорій педагогіки; методів педагогічних досліджень; закономірностей, принципів та методів навчання й виховання; наукових та організаційних засад системи освіти України, специфіки навчальних закладів різного типу; функціональних обов'язків вчителя історії, класного керівника та психолого-педагогічні вимоги до них, що сприяє формуванню у студентів таких фахових компетентностей – ФК 1;10; 12.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти набувають такі уміння та навички:

- планувати та організовувати освітній процес з опорою на методологічні засади педагогіки, зокрема: знання основних педагогічних закономірностей та принципів, форм організації навчання та виховання у ЗЗСО та Новій українській школі;

- планувати власну педагогічну діяльність, доцільно визначати її мету, завдання та зміст, реалізовувати основні функції професійної діяльності вчителя образотворчого мистецтва;
- застосовувати на практиці оптимальні та ефективні методи, засоби та форми навчання й виховання;
- ефективно керувати навчальною діяльністю та спілкуванням учнів, їхнім розвитком;
- аналізувати педагогічні ситуації, результати виховання і навчання, вивчати учнів і учнівську групу, виявляти причини відставань в навчанні, недоліків у поведінці та усувати їх;
- займатися самоосвітою, самовдосконаленням, опановувати нові прогресивні технології навчання та виховання, засоби їх реалізації, підвищувати власну комунікативну культуру та стиль професійно-педагогічної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН10 – застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН11 – здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН12 – здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН14 – вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПРН 15 – вміти планувати навчання історії відповідно до діючих навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту базової і повної середньої освіти, з використанням різних організаційних форм та засобів навчання, визначати функції, мету та задачі навчання історії, готувати і проводити уроки різних типів, в тому числі у дистанційному форматі.

ПРН16 – вміти використовувати існуючі вітчизняні й зарубіжні дидактичні засоби та створювати нові, зокрема, комп'ютерно-орієнтовані, розробляти засоби для організації та проведення контролю знань і вмінь учнів.

ПРН17 – вміти планувати, організовувати і проводити позакласну роботу, предметні гуртки, шкільні предметні олімпіади, виховну роботу з учнями із врахуванням їх вікових, фізіологічних та психологічних особливостей, провадити успішну комунікацію з батьками.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для ДЕННОЇ форми навчання

№ з/п	Назва модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
			Аудиторна:					Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль I. Основи педагогічних знань								

1.	Сучасний освітній простір України	8	2	2	-	-	-	4
2.	Розвиток і формування особистості як педагогічна проблема	8	2	2	-	-	-	4
3.	Педагогіка як наука. Методи науково-педагогічних досліджень	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль I		2						
Разом		26	6	6	-	-	-	12
Модуль II. Теоретико-методичні засади процесу навчання								
4.	Процес навчання і його принципи	8	2	2	-	-	-	4
5.	Методи і засоби навчання. Форми організації навчання	8	2		2	-	-	4
6.	Сучасні освітні технології	10	2	2	2	-	-	4
Модульний контроль II		2						
Разом		28	6	4	4	-	-	12
Модуль III. Партнерська взаємодія в школі								
7.	Мета виховання. Ідеали і принципи виховання. Педагогіка партнерства	8	2	2	-	-	-	4
8.	Методи і форми організації виховання. Виховання особистості в колективі	8	2		2	-	-	4
Модульний контроль III		2						
Разом		18	4	2	2	-	-	8
Модуль IV. Управління освітнім процесом								
9.	Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом	8	2	2	-	-	-	4
10.	Методична робота в закладі загальної середньої освіти	8	2		2	-	-	4
Модульний контроль IV		2						
Разом		16	4	2	2	-	-	8
Підготовка та проходження контрольних заходів		30						
Усього		120	20	14	8	-	-	40

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Сучасний освітній простір України

Стратегічні пріоритети розвитку системи освіти і науки до повномасштабної війни з російською федерацією. Наслідки та виклики війни у сферах освіти, науки та інновацій. Пріоритетні напрямки політики відновлення та розвитку сфер освіти, науки та інновацій у післявоєнний час.

Поняття про систему освіти в Україні. Основні принципи побудови системи освіти. Структура системи освіти, її компоненти. Стратегічні пріоритети розвитку системи освіти до повномасштабної війни з російською федерацією. Наслідки та виклики війни у сферах освіти, науки та інновацій. Пріоритетні напрямки політики відновлення та розвитку сфер освіти, науки та інновацій у післявоєнний час. Повна загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Типи закладів освіти. Основні напрямки реформування освіти в Україні. Поняття про зміст освіти, його компоненти. Теорія розвитку змісту освіти. Фактори, що зумовлюють зміст освіти. Вимоги до визначення змісту освіти. Державні стандарти повної загальної середньої освіти. Види освіти: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта, дуальна освіта. Основні документи, що відображають зміст шкільної освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники і посібники. Шляхи удосконалення змісту шкільної освіти.

Основні поняття теми: освіта, зміст освіти, структура системи освіти, види освіти, документи шкільної освіти.

Рекомендовані джерела: [6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Тема 2. Розвиток і формування особистості як педагогічна проблема

Особистість як предмет дослідження психологічної та педагогічної наук. Поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність» як характеристики людини. Розвиток і

формування особистості. Основні напрями, рушійні сили розвитку. Фактори розвитку: спадковість, середовище, виховання. Поняття соціалізації особистості. Роль провідної діяльності у формуванні особистості. Проблема вікової періодизації в педагогічній науці. Вікові етапи розвитку особистості школяра, їх особливості. Народна педагогіка про чинники формування особистості, їх особливості та взаємозв'язок.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, розвиток людини, формування особистості, спадковість, задатки, здібності, соціалізація, середовище, виховання, діяльність, спілкування.

Рекомендовані джерела: [6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Тема 3. Педагогіка як наука. Методи науково-педагогічних досліджень

Педагогіка як наука як навчальна дисципліна. Виникнення педагогіки. Предмет педагогіки і її основні категорії (навчання, виховання, освіта, розвиток). Педагогіка в системі наук про людину. Джерела розвитку педагогіки.

Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки. Завдання розвитку сучасної педагогічної науки.

Науково-педагогічне дослідження та його складові дослідження (об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза, отримання та наліз наукових фактів, впровадження в практику результатів дослідження). Принципи проведення наукових досліджень (цілісність, об'єктивність, історизм, комплексне використання методів тощо). Місце наукових досліджень у вирішенні завдань педагогіки.

Методи науково-педагогічних досліджень. Теоретичні методи дослідження (аналіз і синтез, індукція й дедукція, аналогія, порівняння тощо). Емпіричні методи дослідження (спостереження, експеримент, тестування, анкетування тощо).

Етапи наукового дослідження: визначення проблеми, вивчення стану дослідження проблеми в літературі, вивчення передового досвіду, формулювання гіпотези, проведення експериментальної роботи, узагальнення результатів, оформлення результатів дослідження і впровадження їх у життя.

Джерела педагогічної теорії: твори класиків педагогічної думки, наукові праці вчених, передовий педагогічний досвід, народна педагогіка.

Основні поняття теми: педагогіка, предмет педагогіки, основні категорії педагогіки, джерела педагогіки, методи науково-педагогічних досліджень, теоретичні методи дослідження, емпіричні методи дослідження, етапи наукового дослідження, джерела педагогічної теорії.

Рекомендовані джерела: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Модуль II. Теоретико-методичні засади процесу навчання

Тема 4. Процес навчання і його принципи

Поняття про дидактику. Основні дидактичні категорії: навчання, освіта, викладання. Сутність процесу навчання. Функції навчання (освітня, розвиваюча, виховна). Двосторонній характер процесу навчання.

Принципи і закономірності навчання. Викладання та його структура (планування роботи, організація навчальної діяльності учнів, врахування темпів індивідуального психічного розвитку учнів, стимулювання навчальної діяльності учнів, контроль, аналіз результатів та ін.).

Основні етапи оволодіння знаннями: сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування, закріплення, застосування знань, умінь на практиці.

Основні поняття теми: дидактика, основні категорії дидактики, процес навчання, принципи і закономірності навчання, викладання та його структура, основні етапи оволодіння знаннями,

Рекомендовані джерела: [6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Тема 5. Методи і засоби навчання. Форми організації навчання

Сутність методів, прийомів і засобів навчання. Класифікації методів навчання. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні, наочні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів: пізнавальні ігри, навчальні дискусії, заохочення, покарання. Методи контролю та самоконтролю в навчанні: опитування, контрольні, лабораторні роботи, тестова перевірка знань, самоконтроль і самоперевірка. Поняття про засоби навчання. Вибір методів навчання. Основні види засобів наочності: предметні, зображувальні; умовні чи символічні.

Форми навчання: очна (денна), дистанційна, мережева, екстернатна, сімейна (домашня), форма педагогічного патронажу, очна (вечірня), заочна форма (на рівнях базової та профільної середньої освіти), дуальна. Класно-урочна і лекційно-семінарська форми навчання. Вимоги до сучасного уроку, лекції. Оптимізація та інтенсифікація навчального процесу (врахування навчально-виховної мети, завдань, змісту навчального матеріалу, рівня підготовки учнів, віку учнів тощо). Підготовка вчителя до уроку, самоаналіз його результатів. Позаурочні форми організації навчання, їх характеристика.

Домашні завдання (зміст, обсяг, складність та ін.). Нормування домашньої навчальної роботи. Види домашньої навчальної роботи (робота з текстом підручника: читання, відтворення матеріалу, ознайомлення з новим текстом, виписування незрозумілих виразів, зворотів тощо; виконання письмових і графічних робіт (написання переказів, творів, виконання креслень, малюнків, заповнення контурних карт тощо; виконання усних вправ; самостійна практична робота, яка вимагає певних спостережень: за тваринами, рослинами, за рельєфом місцевості, явищами природи, за своїм фізичним станом тощо; виконання різноманітних вправ і розв'язування задач; читання статей, науково-популярних журналів; проведення дослідів, заучування напам'ять правил, цитат, віршів тощо). Домашня робота може бути: індивідуальною, індивідуалізованою, груповою. Батьки та їх допомога дитині виконувати домашні завдання.

Основні поняття теми: форми і види навчання, методи, прийоми і засоби навчання, класифікації методів навчання, класно-урочна форма навчання, лекційно-семінарська форма навчання, сучасний урок, позаурочні форми навчання, домашня навчальна робота учнів, види домашньої навчальної роботи.

Рекомендовані джерела: [6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Тема 6. Сучасні освітні технології

Суть поняття «технологія». Зміст технологічного підходу. Історія виникнення педагогічної технології. Сутність і головні ознаки педагогічної технології. Класифікації педагогічних технологій. Структурні компоненти педагогічної технології. Принципи педагогічних технологій. Сучасні технології навчання Інтерактивні технології навчання (методи створення сприятливої атмосфери на уроці; методи формування й контролю знань («Мозковий штурм», «Незакінчені речення», «Робота в парах», «Акваріум», «Робота в малих групах», «Шість капелюхів», «Мандрівник», «Займи позицію» тощо). Ігрові технології навчання, особливості організації та проведення гри. Проектна технологія навчання (дослідницькі, творчі, інформаційні, ігрові, практико-орієнтовані проекти), основні етапи роботи над проектом. Технологія проблемного навчання. Технології формування творчої особистості. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія кейсів.

Технологія конструювання педагогічного процесу: підготовчий, етап здійснення і аналітичний. Технологія підготовки уроку. Технологія здійснення педагогічного процесу. Технологія організації навчально-пізнавальної діяльності на уроці. Технологія організації

розвивальних видів діяльності учнів. Технологія діагностики педагогічного процесу. Технологія загальнопедагогічного аналізу уроку.

Основні поняття теми: технологія, освітні технології, педагогічні технології, принципи педагогічних технологій, класифікації педагогічних технологій, традиційні технології навчання, нові технології навчання.

Рекомендовані джерела: [6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16; 17]

Модуль III. Партнерська взаємодія в школі

Тема 7. Мета виховання. Ідеали і принципи виховання. Педагогіка партнерства

Поняття про мету виховання. Цілеспрямованість як найважливіша характеристика виховання; особистість людини як об'єкт виховання. Мета виховання як сукупність властивостей особистості, до виховання яких прагне суспільство. Особливості мети виховання (визначальна характеристика виховної системи, об'єктивний характер, узагальнено виражає ідеал людини, визначає загальну цілеспрямованість виховання). Мета, ідеал та цілі (завдання) виховання.

Поняття про принципи виховання. Класифікація принципів виховання, їх характеристика. Принципи національного виховання. Ідея народності виховання у працях К. Д. Ушинського, М. П. Драгоманова, С. Ф. Русової, Б. Д. Грінченка. Основні принципи виховання духовно-моральних цінностей. Взаємозв'язок принципів виховання та шляхи їх реалізації в сучасній школі.

Напрями виховання. Спрямування виховання – єдність мети і змісту (за цією ознакою виділяють: розумове, моральне, трудове, фізичне та естетичне виховання). Сучасні напрями виховання (громадянське, правове, економічне, екологічне).

Педагогіка партнерства, як форма взаємодії між учнем, учителем і батьками. Умови успішної співпраці школи з батьками учнів. Роль школи у координації та об'єднанні зусиль суспільних інститутів у вихованні дітей.

Основні поняття теми: мета виховання, суб'єктивні й об'єктивні чинники виховання, структура виховного процесу, виховні концепції, зміст виховання, виховні ідеали, напрями виховання, принципи виховання, види виховання, педагогіка партнерства, форми спілкування з батьками.

Рекомендовані джерела: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Тема 8. Методи і форми організації виховання. Виховання особистості в колективі

Поняття про метод, прийом та засіб виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання в історії педагогічної науки. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання діяльності та поведінки. Сучасні інноваційні методи виховання: інтерактивні, нарративні методи, кластерні методи, рефлексивні та інші. Умови оптимального вибору та ефективного застосування методів виховання.

Поняття форми виховання. Форма виховання як зовнішнє виявлення процесу виховання. Функції форм виховної роботи: інформаційна, організаційна, регулювальна. Основні форми педагогічної роботи: за видами діяльності; за способами впливу педагога; за часом проведення; за суб'єктом організації; за результатом; за кількістю учасників; за місцем проведення (шкільні та позашкільні форми виховання).

Поняття про колектив. Функції колективу як соціальної системи: організаційна; виховна; стимулювальна та регулювальна. Види колективу. Учніський колектив та його ознаки (загальна соціально значуща мета, спільна суспільно корисна діяльність, організована структура, учнівський колектив має органи управління, наявність у відносинах між членами колективу певної морально-психологічної єдності, динамізм).

Колектив як форма виховання. В. Сухомлинський про колектив як засіб морального і духовного розвитку дитини. Теорія й практика формування колективу за А. Макаренком: закон розвитку (руху) колективу, принципи розвитку колективу (паралельної дії, перспективних ліній, педагогічної доцільності, відповідальної залежності, зміцнення позитивних традицій). Колектив та особистість. Педагогічне управління колективом (основні правила). Позакласна та позашкільна виховна робота. Специфіка та функції позакласної виховної роботи. Сім'я як інститут соціального розвитку. Функції сім'ї. Становлення сім'ї. Психолого-педагогічні вимоги до батьків. Єдність виховних впливів. «Педагогічно занедбані діти» і сім'я.

Основні поняття теми: методи, прийоми і засоби виховання, форми виховання, форми виховної роботи, колектив, види колективу, методи і принципи взаємодії особистості і колективу, педагогічне керівництво колективом, сім'я, функції сім'ї.

Рекомендовані джерела: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 16]

Модуль IV. Управління освітнім процесом

Тема 9. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом

Основні напрямки реформування освіти в Україні. Питання управління освітою в Законі України «Про освіту». Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». Зміст державно-громадського управління освітою. Розробка базової моделі державно-громадського управління загальною середньою освітою на регіональному рівні. Визначення механізмів управління системою освіти на державно-громадських засадах і розробка технології його здійснення.

Наукові основи управління закладами загальної середньої освіти: принципи, методи, функції управління. Структура та функції органів управління освітою. Внутрішньошкільне керівництво. Вимоги до керівника закладу освіти. Забезпечення безпечного освітнього середовища. Планування та облік роботи школи. Поняття про внутрішньошкільний контроль. Зміст контролю, вимоги до нього. Види контролю. Форми та методи внутрішньошкільного контролю. Поняття про шкільний аудит як систему державного контролю за якістю діяльності закладу загальної середньої освіти. Структура інституційного аудиту. Функціональні обов'язки членів експертних груп. Зміст Державної служби якості освіти України. Особливості організації та проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти.

Основні поняття теми: управління, управління закладами загальної середньої освіти, принципи управління, внутрішшкільний контроль, шкільний аудит.

Рекомендовані джерела: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 12; 13; 14; 15; 16]

Тема 10. Методична робота в закладі загальної середньої освіти

Роль методичної роботи у підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Функції методичної роботи. Завдання та зміст методичної роботи. Основні форми методичної роботи з вчителями, їх характеристика. Вимоги до організації самоосвіти педагогів. Групові та масові форми методичної роботи. Інноваційні форми методичної роботи. Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів. Педагогічна інтернатура. Атестація, сертифікація педагогічних працівників.

Основні поняття теми: методична робота, форми методичної роботи, самоосвіта педагогів, підвищення кваліфікації, педагогічна інтернатура, атестація, сертифікація.

Рекомендовані джерела: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 12; 13; 14; 15; 16]

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	≤ ≥	М. I	М. II	М. III	М. IV
-------------------------	-----	------	-------	--------	-------

		Кількість одниць	Максимальна кількість балів	Кількість одниць	Максимальна кількість балів	Кількість одниць	Максимальна кількість балів	Кількість одниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	3	3	2	2	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	2	2	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	3	30	2	20	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	2	20	1	10	1	10
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	-	-	71	-	82	-	59	-	59
Максимальна кількість балів:	271								
Розрахунок коефіцієнта:	4,35								

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Модуль I. Основи педагогічних знань

Тема 1. Сучасний освітній простір України

- ✓ Організуйте зустріч з учителями школи і проведіть опитування щодо їх ставлення до професії вчителя.
- ✓ Підготуйте доповідь на тему: «Педагогічні проблеми, які турбують сучасне суспільство».
- ✓ Підготуйте академічне есе на одну із запропонованих тем: «Емоційний інтелект сучасного вчителя», «Цифрова культура сучасного вчителя», «Академічна доброчесність сучасного вчителя».

Тема 2. Розвиток і формування особистості як педагогічна проблема

- ✓ Підготуйте доповідь про зарубіжні теорії розвитку та формування особистості.
- ✓ Підготуйте методичні рекомендації щодо створення освітнього простору для учнів основної школи.
- ✓ Складіть опитувальник щодо з'ясування емоційного стану і поведінки учнів 5-6 класів на уроці.

Тема 3. Педагогіка як наука. Методи науково-педагогічних досліджень

- ✓ Опрацюйте закон України «Про повну загальну середню освіту» і складіть словник основних термінів.
- ✓ Окресліть основні правила навчання, запропоновані Ф. Дістервегом у книзі «Керівництво до освіти німецьких учителів».
- ✓ Ознайомтесь із книгою В. Сухомлинського «Сто порад учителю». Випишіть рекомендації щодо застосування методів педагогічних досліджень з вивчення колективу та окремих учнів і зробіть їх коротку характеристику.

Модуль II. Теоретико-методичні засади процесу навчання

Тема 4. Процес навчання і його принципи

- ✓ Підготуйте есе на тему: «Вчитель, якого чекає сучасна школа».
- ✓ Випишіть важливі міркування з педагогічних праць Я. Коменського, К. Ушинського, В. Сухомлинського, які стосуються сутності навчання.
- ✓ Розробіть інтелектуальну карту «Сучасний освітній процес у закладах загальної середньої освіти».

Тема 5. Методи і засоби навчання. Форми організації навчання

- ✓ Підготуйте доповідь на тему: «Шляхи реалізації принципів навчання в умовах сучасної школи».
- ✓ Проаналізуйте особливості підходів (спільне і відмінне) до методів навчання, їх класифікації у дослідженнях А. Алексюка, Ю. Бабанського, І. Лернера, М. Ярмаченка. Оформіть доповідь.
- ✓ Ознайомтеся із досвідом педагогів-новаторів щодо ідей застосування різноманітних методів навчання у дистанційному форматі. Оформіть інфографіку.

Тема 6. Сучасні освітні технології

- ✓ Опрацюйте авторські педагогічні технології видатних українських педагогів К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського. Оформіть есе.
- ✓ Опрацюйте зарубіжні авторські педагогічні технології. Оформіть інфографіку.
- ✓ Підготуйте есе на тему: «Переваги і недоліки 12-бальної системи оцінювання знань учнів».

Модуль III. Партнерська взаємодія в школі

Тема 7. Мета виховання. Ідеали і принципи виховання. Педагогіка партнерства

- ✓ Розробіть модель власного ідеалу у вихованні. Оформіть інтелектуальну карту.
- ✓ Опрацюйте роботу В. Сухомлинського «Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості».
- ✓ Законспекуйте основні ідеї статей І. Підласого «Ідеал українського виховання».

Тема 8. Методи і форми організації виховання. Виховання особистості в колективі

- ✓ Розробіть анкету на тему: «Організація педагогічної освіти батьків у ЗЗСО».
- ✓ Прочитайте твори А. Макаренка «Педагогічна поема», «Прапори на баштах». Знайдіть приклади успішного використання методів виховання і перевиховання безпритульних.
- ✓ Підготуйте есе на тему: «Щаслива сім'я».

Модуль IV. Управління освітнім процесом

Тема 9. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом

- ✓ Проаналізуйте професійний стандарт керівника (директора) ЗЗСО. Оформіть інфографіку.
- ✓ Підготуйте інтелектуальну карту щодо створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти.
- ✓ Складіть анотацію на підручник / посібник з фахової дисципліни для учнів загальноосвітньої закладу загальної середньої освіти.

Тема 10. Методична робота в закладі загальної середньої освіти

- ✓ Проаналізуйте систему методичної роботи в одному із закладів загальної середньої освіти міста/населеного пункту.
- ✓ Складіть чек-лист із підвищення кваліфікації для вчителя.
- ✓ Визначте алгоритм атестації вчителя. Оформіть інфографіку.

Критерії оцінювання самостійної роботи		Кількість балів
1.	Своєчасність виконання роботи	1
2.	Презентація роботи (оригінальність, логіка викладу, чіткість, доказовість)	2
3.	Різнманітність використаних джерел	2
4.	Всього	5

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль знань студентів здійснюється після вивчення кожного блоку теоретичних знань дистанційно (у системі Moodle) в письмовій (тестовій) формі й передбачає виконання тестових завдань різного типу та розв'язування завдань кейсів.

Підсумкова кількість балів (max – 25)	<u>Критерії оцінювання</u>
23 – 25	модульна контрольна робота характеризується відсутністю помилок, що засвідчує про відмінний рівень знань у межах обов'язкового матеріалу
20 – 22	у модульній контрольній роботі наявні незначні помилки, що засвідчує про високий рівень знань у межах обов'язкового матеріалу
18 – 19	у модульній контрольній роботі наявні суттєві помилки, частину з яких студент спроможний усунути у разі незначної допомоги викладача
16 – 17	у роботі наявні суттєві помилки; студент потребує постійного роз'яснення викладача, щоб усунути виявленні помилки
12 – 15	мінімально можливий допустимий рівень знань
0 – 12	низький рівень знань, необхідне доопрацювання навчального матеріалу

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Умови допуску: активна робота на семінарських та практичних заняттях (не менше 6 занять), виконання усіх завдань до самостійної роботи, успішне виконання усіх модульних контрольних робіт (не нижче 15 балів за кожен модуль)

Форма проведення: комп'ютерне тестування (у системі Moodle).

Тривалість проведення: 90 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Критерії оцінювання:

Тестове опитування включає 40 теоретичних запитань, які відображають тематику дисципліни. Максимальна оцінка за кожне тестове запитання – 1 бал.

6.5 Орієнтовний перелік питань для самоконтролю

1. Предмет та основні завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки.
2. Особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості педагога.
3. Загальна характеристика педагогічного процесу, завдання і основні компоненти.
4. Методи науково-педагогічних досліджень
5. Предмет і функції дидактики. Становлення дидактики як науки.
6. Навчальні плани та програми для закладів загальної середньої освіти.
7. Навчальна література нового покоління як чинник підвищення якості освіти.
8. Сутність та характеристика навчальної книги.
9. Сутність процесу навчання.
10. Закони, принципи й правила навчання.
11. Організація навчального процесу.
12. Компетентнісний підхід як чинник модернізації навчального процесу.
13. Диференціація та індивідуалізація навчання.
14. Аналіз проблеми контролю й оцінювання успішності учнів.
15. Основні поняття контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів.
16. Нові форми контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів.
17. Сутність і структура вміння вчитися.

18. Вікова та індивідуальна характеристика учнів як суб'єктів учіння.
19. Формування структурних компонентів уміння вчитися.
20. Сутність і функції методів навчання.
21. Класифікація методів навчання.
22. Методи усного викладу навчального матеріалу.
23. Наочні методи навчання.
24. Практичні методи навчання.
25. Самостійна робота учнів.
26. Навчальні технології.
27. Технологія особистісно-орієнтованого навчання
28. Технологія групової навчальної діяльності школярів
29. Технологія розвивального навчання
30. Технологія формування творчої особистості
31. Технологія навчання як дослідження
32. Інтерактивні методи та прийоми навчання.
33. Проектна діяльність як метод навчання й розвитку.
34. Ігрова діяльність як метод навчання й розвитку.
35. Методи формування в учнів досвіду пошукової діяльності.
36. Засоби навчання й навчальне обладнання.
37. Поняття «сучасний урок». Класифікація уроків.
38. Алгоритм підготовки вчителя до проведення уроку.
39. Структура комбінованого уроку: базова й варіативні моделі.
40. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.
41. Особливості підготовки та проведення відкритого уроку.
42. Методика проведення екскурсій.
43. Види домашніх завдань і способи їх перевірки.
44. Особливості організації навчального процесу.
45. Актуальні проблеми розвитку сучасної шкільної освіти.
46. Основні напрями розвитку сучасної освіти.
47. Особливості змісту освіти. Нормативне забезпечення реалізації змісту освіти
48. Особливості організації сучасного стану освіти в деяких зарубіжних країнах.
49. Державний стандарт загальної середньої освіти.
50. Компетентність як показник якості освіти.
51. Закономірності та принципи виховання.
52. Поняття про принципи виховання. Загальні принципи виховання. Принципи сучасного виховання.
53. Основні орієнтири виховання в сучасних закладах загальної середньої освіти
54. Характеристика засобів виховання.
55. Форми організації виховання учнів.
56. Традиційні методи виховання в педагогіці, їх класифікація та характеристика.
57. Технології сучасного виховного процесу.
58. Фізичний, соціальний, духовний розвиток учнів.
59. Інтелектуальний розвиток особистості учня.
60. Формування в учнів основ наукового світогляду.
61. Класний керівник як організатор освітнього процесу.
62. Поняття про позакласну і позашкільну навчально-виховну роботу.

Теми лекцій	Сучасний освітній простір України	Розвиток і формування особистості як педагогічна проблема	Педагогіка як наука. Методи науково-педагогічного дослідження	Процес навчання і його принципи	Методи і засоби навчання. Форми організації навчання	Сучасні освітні технології	Мета виховання. Ідеали і принципи виховання. Педагогіка партнерства	Методи і форми організації виховання. Виховання особистості в колективі	Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом	Методична робота в закладі загальної середньої освіти	
Теми практичних занять	Сучасна освіта України	Розвиток і формування особистості учня в умовах модернізації освітнього процесу	Способи дослідження педагогічних явищ	Сучасний освітній процес у школі	Спостереження і аналіз сучасного уроку	Технології навчання в сучасній школі	Оцінювання навчальних досягнень учнів	Партнерська взаємодія в освітньому процесі школи	Організація процесу виховання у закладах загальної середньої освіти	Управління закладом загальної середньої освіти	Реалізація методичної роботи у закладі загальної середньої освіти
Самостійна робота	10		10			10		10			
Види поточного контролю	Модульний контроль I (25 балів)		Модульний контроль II (25 балів)			Модульний контроль III (25 балів)		Модульний контроль IV (25 балів)			
Підсумковий контроль (екзамен)											

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Максименко В. П. Дидактика : курс лекцій. Хмельницький : ХМЦНП, 2013. 223 с.
2. Якса Н. В. Основи педагогічних знань : навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 358 с. (Вища освіта ХХІ століття).
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник. 3-тє вид., доопрац. і доп. К. : Знання, 2008. 566с.
4. Педагогіка : хрестоматія / уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К. : «Знання-Прес», 2003. 700 с. (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).

Додаткова:

5. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. А. Бабієнко, В. В. Сторож. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 352 с.
6. Бібік Н. М. Компетентність як результат шкільної освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 3 – 6.
7. Бондар В. І. Дидактика. К. : Либідь, 2005. 264 с.
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення : 01.09.2022).
9. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року від

- 14.12.2016 № 988-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> (дата звернення: 01.09.2022).
10. Нова українська школа : poradnik dla vchitelya / za zag. red. N. M. Bibik]. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
  11. Нова українська школа : путівник для вчителя 5-6 класів. URL : https://roippo.org.ua/upload/iblock/afe/put_vnik-dlya-vchitelya-5_6_-klas_v.pdf (дата звернення : 01.09.2022).
  12. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення : 01.09.2022).
  13. Онишків. З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018. 192 с.
  14. Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г. Взаємодія навчального закладу і сім'ї : стратегії, технології, моделі : навчальний практико-зорієнтований навчальний посібник. Харків : Точка, 2007. 192 с.
  15. Педагогіка : практикум : навчальний посібник / за ред. Г. Х. Яворської. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2014. 169 с.
  16. Педагогіка (у логічно-структурних схемах та таблицях) : навчальний посібник / уклад. А. А. Марушкевич, Є. С. Спіцин, Н. В. Кошечко. К. : ЦП «Компринт», 2020. 91 с.

9. ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ

ЕНК «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (<http://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=15794>)

ДОДАТОК
до робочої програми навчальної дисципліни
«Педагогіка»
для студентів

спеціальностей 032 Історія та археологія
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітніх програм 032.00.01 Історія та археологія

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
Модуль I. Загальні основи педагогіки
Семінар 1.

Тема: Сучасна освіта України (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ☸ Відскануйте QR-код і ознайомтеся з відео Кена Робінсона «Новий погляд на систему освіти». Дайте відповідь на такі запитання:
  - * Які основні причини реформування системи освіти у різних країнах світу?
  - * Яка відмінність між творчим і дивергентним мисленням?
  - * Розкрийте сутність експерименту «Генії дивергентного мислення»?
  - * Які перспективи розвитку системи освіти на думку Кена Робінсона?
  - * Висловіть власну думку щодо відео.

- ☸ Проаналізуйте і порівняйте Державний стандарт базової середньої освіти, Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти, типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Визначте ступінь кореляції означених документів. Результати представте у таблиці / інфографіці / інтелектуальній карті.
- ☸ Підготуйте презентаційний проєкт на одну із запропонованих тем:
  - * «Нова Українська Школа (базова освіта)»;
  - * «Школа партнерської кооперації»;
  - * «Діяльнісний та компетентнісний підходи у ЗЗСО»;
  - * «Принцип дитиноцентризму в загальній середній освіті України»;
  - * «Дистанційне навчання в ЗЗСО: переваги і недоліки».
- ☸ Групова робота за методом «мозкового штурму». Об'єднайтеся у три мікрогрупи. Кожна із груп розв'язує одну із запропонованих проблем. Мікрогрупи виділяють зі свого складу «генераторів ідей» та «експертів». «Генератори» мають право висловлювати будь-які думки та пропозиції (чим більше, тим краще). «Експерти» фіксують і відбирають найцікавіші і найконструктивніші думки для загального ознайомлення. Проблеми для «мозкового штурму»:
  - * Як удосконалити зміст сучасної шкільної освіти в Україні?

- * Як мотивувати учнів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності?
- * Яким має бути сучасний підручник/посібник у ЗЗСО?

III. Виконання самостійної роботи

Семінар 2.

Тема: Розвиток і формування особистості учня в умовах модернізації освітнього процесу (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ✚ Підготуйте 3 тези, 3 цитати, 3 дискусійні питання, 3 аргументи для обговорення в групі на тему: «Вплив спадковості, середовища і виховання на розвиток і формування сучасного учня».
- ✚ Розробіть 10 – 12 порад учителю щодо врахування вікових особливостей учнів в освітньому процесі. Оформіть за допомогою інтерактивної дошки Miro / Padlet / Twiddla / Jamboard.
- ✚ Відскануйте QR-код і ознайомтеся з виступом Е. Кадлі «Мова тіла формує Вашу свідомість». Підготуйте академічне есе.

- ✚ Проаналізуйте, що ви успадкували від батьків і своїх предків? З цією метою побудуйте генеалогічне дерево своєї сім'ї. Особливу увагу зверніть на задатки до певного виду діяльності, що проявляються у Вашій сім'ї. Оформіть інтелектуальну карту.
- ✚ Складіть індивідуальну освітню траєкторію для учня певного класу ЗЗСО. Оформіть презентацію.
- ✚ Проведіть бесіду із вчителем / вчителями на тему: «Організація освітнього середовища для учнів певної вікової категорії у ЗЗСО». Підготуйте чек-лист / інфографіку.

III. Виконання самостійної роботи

Семінар 3.

Тема: Способи дослідження педагогічних явищ (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ✚ Підготуйте 3 тези, 3 цитати, 3 дискусійні питання, 3 аргументи для обговорення в групі на тему: «Значущість науково-педагогічних досліджень в розвитку сучасної освіти України».
- ✚ Розробіть анкету та проведіть опитування серед студентів Вашої групи на одну із запропонованих тем (Оформіть у Google Form):
  - * Як покращити якість освіти у Вашій групі;
  - * Який формат навчання імпонує студентам Вашої групи;
  - * Способи мотивування студентів Вашої групи до навчання;
  - * Способи удосконалення взаємовідносин між одногрупниками;

- * Способи удосконалення взаємовідносин між студентами і викладачами.
  - ☸ Підготуйте інфографіку на тему «Організація науково-педагогічного дослідження вчителя історії».
  - ☸ Доберіть діагностичний інструментарій до однієї із запропонованих тем:
    - * Формування творчого мислення учнів 5 класів;
    - * Розвиток емоційного інтелекту учнів 7 класів;
    - * Формування мотивації до навчання учнів 8 класів;
    - * Формування емпатії учнів 6 класів;
    - * Розвиток комунікативних навичок учнів 9 класів.
  - ☸ Розробіть квест про відомого українського педагога / науковця.
- III. Виконання самостійної роботи

Модуль II. Теоретико-методичні засади процесу навчання

Семінар 4.

Тема: Сучасний освітній процес у школі (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ☸ Підготуйте презентаційний проєкт на одну із запропонованих тем:
  - * Учитель XXI століття: яким йому бути?
  - * Едьютейнмент у роботі сучасного вчителя;
  - * Роль вчителя у формуванні психологічно безпечного середовища;
  - * Забезпечення інклюзивного освітнього середовища;
  - * Особливості роботи вчителя з обдарованими учнями.
- ☸ Опрацюйте дослідження «Цінності поколінь» американських науковців Н. Хоува та В. Штрауса. Оформіть інфографіку.
- ☸ Підготуйте академічне есе на тему: «Педагогічна культура сучасного вчителя історії».
- ☸ Робота в парах. Кожен студент є «фахівцем» щодо одного із принципів навчання, розробляє декілька питань для інших студентів, які допоможуть з'ясувати рівень засвоєння ними основних положень цього принципу, ставить оцінку у «Лист відповідей». Основна мета – правильно охарактеризувати сутність якнайбільшої кількості принципів навчання. Студенти обмінюються «Листами відповідей» і оцінюють їх.
- ☸ Відскануйте QR-код і ознайомтеся із мультфільмом. Поміркуйте, чи були у Вашому житті подібні ситуації? Підготуйте комікс за мотивами даного мультфільму.

III. Виконання самостійної роботи

Семінар 5.

Тема: Технології навчання в сучасній школі (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ☸ Підготуйте 3 тези, 3 цитати, 3 дискусійні питання, 3 аргументи для обговорення в групі на тему: «Змішане навчання у ЗЗСО: переваги і недоліки».
- ☸ Підготуйте інфографіку на тему: «Як організувати дистанційне навчання в школі».
- ☸ Підготуйте презентаційний проєкт на одну із запропонованих тем:
  - * Інтерактивна технологія навчання: за і проти;
  - * Проєктна технологія навчання: за і проти;
  - * Ігрова технологія навчання: за і проти;
  - * Кейс-технологія навчання: за і проти;
  - * Технологія проблемного навчання: за і проти.
- ☸ Візьміть інтерв'ю у вчителя історії на тему: «Які технології навчання доцільно використовувати на уроці історії в ЗЗСО». Підготуйте відео.
- ☸ Складіть алгоритм застосування однієї із технологій навчання в сучасній школі. Оформіть інфографіку.

III. Виконання самостійної роботи

Практичне заняття 1.

Тема: Спостереження і аналіз сучасного уроку (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

☸ **Актуалізація опорних знань**

- ознаки процесу навчання
- особливості взаємодії вчителя та учнів на уроці
- реалізація вчителем дидактичних функцій на уроці
- критерії класифікації уроків, структура уроків різних типів
- основні вимоги до сучасного уроку
- шляхи активізації навчальної діяльності школярів
- шляхи формування пізнавальних інтересів школярів
- особливості взаємодії вчителя та учнів на уроці з точки зору підтримки позитивного ставлення до навчання
- закономірності та принципи навчання
- функції методів навчання
- вибір оптимальних методів навчання
- принципи діагностування, контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів

☸ **Інструктаж і ознайомлення з алгоритмом роботи**

Перед спостереженням уроку академічна група ділиться на 7 підгруп. Кожна підгрупа отримує завдання для спостереження на уроці. Студенти спостерігають урок, письмово фіксуючи його хід та здійснюючи аналітичні нотатки за індивідуальним та груповими завданнями. Після уроку підгрупи збираються для спільного обговорення по своєму завданню, формулюють загальну думку, потім виступають перед усією групою, представляючи результати спільної роботи.

* **Індивідуальне завдання для спостереження:**

1. Тема, мета спостережуваного уроку?
2. Які факти говорять про те, що навчання - це спільна діяльність вчителя та

- учнів, взаємопов'язаний процес викладання і учіння?
3. На якому етапі пізнання проходило засвоєння матеріалу на уроці? (Чуттєве пізнання, абстрактне, узагальнене пізнання навколишнього світу)?
  4. Як учитель керував навчально-пізнавальною діяльністю учнів?
  5. Чи здійснювався процес навчання на уроці? Наскільки ефективно він був організований з точки зору взаємодії вчителя та учнів і реалізації функцій навчання? З точки зору організації навчальної діяльності учнів на уроці?
  6. Як можна вдосконалити даний урок для підвищення його ефективності?

* Групові завдання

Кожна підгрупа отримує питання для спостереження на уроці. Студенти спостерігають урок індивідуально, фіксуючи його хід, і попутно роблять аналітичні позначки по темі спостереження. Після уроку підгрупи збираються для спільного обговорення по своїй темі, формують загальну думку, потім виступають перед усією групою, представляючи результати спільної роботи.

☪ **Алгоритм спостереження**

Для 1 підгрупи (простежує сутність, структуру й функції процесу навчання)

1. Які факти свідчать про те, що навчання - це співпраця вчителя і учнів?
2. У чому проявилось керівництво вчителя на уроці?
3. Чи були учні суб'єктами навчання? Доведіть
4. Чи був процес навчання цілісним? Доведіть
5. Як було зорганізовано викладання на уроці?
6. Як був організований процес навчання?
7. Які ланки взаємодії вчителя і учнів ви змогли простежити?
8. Які знання і вміння формувалися на уроці? Які способи для цього використовував учитель? Які ключові компетентності формувалися завдяки цьому?
9. Які психічні функції особистості учня розвивалися на даному уроці? Як організація уроку сприяла цьому розвитку?
10. Які якості особистості і якими засобами виховував вчитель на уроці?
11. Наскільки ефективно були реалізовані функції навчання?

Для 2 підгрупи (простежує структуру уроку й особливості організації навчальної діяльності учнів на уроці)

1. Який тип уроку обрано, його доцільність?
2. Місце уроку в системі уроків з даного розділу
3. Як здійснювався зв'язок уроку з попередніми уроками?
4. Які етапи уроку, їх послідовність і логічний зв'язок?
5. Як забезпечувалася цілісність і завершеність уроку?
6. Як здійснювалася постановка навчальних завдань на кожному етапі?
7. Як поєднувалися різні форми проведення уроку: індивідуальна, групова, класна?
8. Чи здійснювалося чергування різних видів діяльності учнів?
9. Як організовувався контроль за діяльністю учнів?
10. Як оцінювалися знання і вміння учнів?
11. Як учитель здійснював розвиток учнів (розвиток логічного мислення, критичності думки, умінь порівнювати, робити висновки)?

12. Які прийоми використовував учитель для організації роботи учнів?
13. Як учитель підводив підсумки етапів і всього уроку?

Для 3 підгрупи (простежує як вчитель активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів на уроці)

1. Як вчитель керував навчально-пізнавальною діяльністю учнів?
2. Як вчитель організував сприймання, спостереження?
3. Як учні усвідомлювали навчальний матеріал?
4. Які прийоми використовував вчитель при узагальненні знань?
5. Як під час уроку здійснювалося закріплення та застосування знань на практиці?

Для 4 підгрупи (простежує як реалізуються закономірності та принципи навчання на уроці)

1. У чому виражався науковий підхід до навчання, зв'язок навчання з життям та практикою?
2. Як було зrealізовано принцип доступності у навчанні?
3. З якою метою використовувався кожен різновид наочності?
4. Як дотримувався принцип систематичності та послідовності формування знань та вмінь?
5. Як реалізовувався компетентнісний підхід у навчанні?
6. Як досягалася активність, свідомість та самостійність учнів у навчанні? Як здійснювалося керівництво пізнавальною діяльністю учнів?
7. Яким був характер пізнавальної діяльності учнів (репродуктивний, частково-пошуковий, творчий)?
8. Як було зrealізовано індивідуалізацію та диференціацію навчання учнів?
9. Як стимулювалося позитивне ставлення учнів до навчання?

Для 5 підгрупи (простежує реалізацію методів та прийомів навчання на уроці)

1. Якою мірою використовувані на уроці методи відповідали задачам уроку?
2. Який характер пізнавальної діяльності забезпечували реалізовані під час уроку методи та прийоми?
3. Які з використаних дидактичних методів та прийомів сприяли активізації навчальної діяльності учнів?
4. Як планувалася й реалізовувалася під час уроку самостійна робота учнів? Чи забезпечувала вона розвиток самостійності учнів?
5. Яка була ефективність використовуваних під час уроку методів і прийомів навчання?

Для 6 підгрупи (визначає структуру уроку та особливості організації навчальної діяльності учнів на уроці)

1. Який тип уроку було обрано, його доцільність? Місце уроку в системі уроків з даної теми?
2. Як реалізовувався зв'язок поточної теми уроку з раніше вивченими?
3. Які етапи уроку були присутні, їх послідовність та логічний зв'язок?
4. Як здійснювалася постановка навчальних задач на кожному етапі уроку?
5. Як забезпечувалася цілісність та логічна завершеність уроку?

6. Як поєднувалися різні форми організації діяльності учнів на уроці (індивідуальна, групова, колективна)? Чи відбувалося їх чергування?
7. Як було організовано контроль за діяльністю учнів? Як оцінювалися знання та вміння учнів?
8. Як вчитель забезпечував розвиток учнів (логічного мислення, критичного мислення, вміння порівнювати та робити висновки, висловлювати власну точку зору тощо)?
9. Які прийоми було використано вчителем для підведення підсумків кожного з етапів уроку й уроку загалом?

Для 7 підгрупи (вивчає процес оцінювання досягнутих учнями навчальних результатів на уроці)

1. Яке поєднання методів навчання було обрано вчителем для розкриття навчального матеріалу?
2. Яке поєднання форм навчання обрано для розкриття нового матеріалу?
3. Чи необхідний був на уроці диференційований підхід до учнів? Чому?
4. Що покладено в основу диференціації? Що диференціювалося: тільки обсяг, або тільки зміст, або ступінь допомоги, зробленої учнем, або усе сукупно?
5. Як було організовано контроль засвоєння знань і умінь? У яких формах і яких методах він здійснювався?
6. На скільки обґрунтованою була оцінка знань учнів?
7. Як стимулювалося позитивне ставлення учнів до навчання?

☸ *Спостереження студентами уроку*

☸ *Звіт груп про виконання завдань спостереженнях*

☸ *Підведення підсумків заняття*

III. Виконання самостійної роботи

Практичне заняття 2.

Тема: Оцінювання навчальних досягнень учнів (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ☸ Відскануйте QR-код і ознайомтеся із відео К. Робінсона «Школи вбивають креативність?». Обговоріть відео в малих групах.

- ☸ Підготуйте 3 тези, 3 цитати, 3 дискусійні питання, 3 аргументи для обговорення в групі на тему: «Види оцінювання навчальних досягнень учнів у НУШ».
- ☸ Підготуйте презентаційний проєкт на тему: «Формувальне оцінювання у базовій школі».
- ☸ Запишіть найбільш ефективні заохочувальні вислови учителя під час

безбального оцінювання учнів, створення позитивного освітнього середовища, стимулювання активності учнів під час уроку, до виконання домашнього завдання.

- ☸ Підготуйте презентаційний проєкт та тему: «Критерії оцінювання учнів у 6-11 класах НУШ».
- ☸ Запропонуйте перелік правил для вчителя з метою об'єктивного оцінювання навчальних досягнень учня і стимулювання його до подальшої самоосвіти.

III. Виконання самостійної роботи

Модуль III. Партнерська взаємодія у школі Семинар 6.

Тема: Партнерська взаємодія в освітньому процесі школи (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

- ☸ Відскануйте QR-код і ознайомтеся із мультфільмом «Один маленький крок». Дайте відповідь на запитання:
  - * «Які емоції у Вас викликав цей мультфільм? Чому?»;
  - * «Про що мріє Луна?»;
  - * «Чи батько допомагає Луні втілити мрію?»;
  - * «Чи помічала Луна батьківське прагнення підтримки (допомогти, розвеселити) її в часи невдач? Чому?»;
  - * «Що відчував батько коли бачив доньчину зневіру?»;
  - * «Що допомогло дівчинці пережити втрату рідної людини?»;
  - * «Чи здійснила Луна свою мрію (чи досягла мети)?»;
  - * «У який момент це стало зрозуміло?»;
  - * «Які риси характеру допомогли Луні досягти мети?»;
  - * «Які дії батька допомогли цим рисам сформуватися?»;
  - * «У чому різниця між мрією та метою?»;
  - * Підготуйте комікс за мотивами мультфільму.

- ☸ Візьміть інтерв'ю у вчителя Вашого фаху з метою виявлення його рівня вихованості і самовихованості. Зробіть аудіо-або відео-запис.
- ☸ Складіть пам'ятку для батьків щодо порад із побудови взаємовідносин з дітьми. Результати оформіть за допомогою інтерактивної дошки Padlet / Jamboart.
- ☸ Складіть пам'ятку для вчителів щодо порад із побудови взаємовідносин з учнями. Результати оформіть за допомогою інтерактивної дошки Padlet / Jamboart.
- ☸ Напишіть листа учневі від імені вчителя з метою формування у нього стійкої мотивації до саморозвитку.
- ☸ Складіть анкету для батьків «Виховання дітей у сім'ї». Оформіть у Google

Form.

☸ Підготуйте презентаційний проєкт на тему: «Щаслива сім'я».

III. Виконання самостійної роботи

Практичне заняття 3.

Тема: Організація процесу виховання у закладі загальної середньої освіти (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

☸ Відскануйте QR-код і ознайомтеся із фільмом «Хористи». Дайте відповідь на запитання:

- * які методи і прийоми виховання були використані ментором Клеман Матьє у процесі виховання дітей?
- * чому суворий директор школи-інтернату, місьє Рашен, тримає у страху не тільки учнів, а й вчителів?
- * значення музики у вихованні дітей.
- * висловіть власну думку про даний фільм.
- * підготуйте комікс за мотивами даного фільму.

☸ Складіть перелік тем виховних заходів для учнів обраного класу відповідно до напрямів виховання.

☸ Візьміть інтерв'ю у вчителя Вашого фаху з метою виявлення його рівня вихованості і самовихованості. Зробіть аудіо-або відео-запис.

☸ Підготуйте рекомендації щодо проведення класних батьківських зборів на засадах партнерської взаємодії.

☸ Підготуйте презентаційний проєкт на тему: «Співпраця вчителя і батьків: переваги і недоліки».

III. Виконання самостійної роботи

Модуль IV. Управління освітнім процесом

Семінар 7.

Тема: Управління закладом загальної середньої освіти (2 год.)

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

☸ Опрацюйте Професійний стандарт керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. Оформіть інтелектуальну карту / інфографіку.

☸ Складіть анкету для педагогічних працівників на одну із запропонованих тем:

- * «Загальний психологічний клімат у закладі освіти»;
- * «Довіра та конструктивна співпраця у закладі освіти»;
- * «Форми комунікації з учасниками освітнього процесу та громадою у

закладі освіти»;

- * «Дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу».
- * «Інформаційні та просвітницькі заходи школи для формування негативного ставлення до корупції учасників освітнього процесу».

☰ Складіть інфографіку на тему: «Зрозуміло про академічну доброчесність».

☰ Підготуйте доповідь на тему: «Мотивування педагогічних працівників».

☰ Складіть перелік питань для співбесіди із керівником (директором) ЗЗСО.

III. Виконання самостійної роботи

Практичне заняття 4.

**Тема: Реалізація методичної роботи у закладі загальної середньої освіти
(2 год.)**

I. Основні поняття теми (таблиця, е-словник)

II. Завдання:

☰ Проаналізуйте систему методичної роботи в одному із закладів загальної середньої освіти. Оформіть інтелектуальні карту.

☰ Підготуйте презентаційний проєкт на тему: «Індивідуальна освітня траєкторія вчителя історії».

☰ Складіть анкету та проведіть опитування серед вчителів на тему: «Ступінь готовності вчителя історії до саморозвитку».

☰ Проаналізуйте електронний підручник з громадянської та історичної освітньої галузі для учнів 5-9 класів ЗЗСО з метою з'ясування його відповідності Положенню про електронний посібник.

☰ Складіть алгоритм атестації вчителя. Оформіть інфографіку.

☰ Складіть перелік вітчизняних та зарубіжних онлайн-ресурсів для самоосвіти педагога. Оформіть таблицю.

III. Виконання самостійної роботи